

Datum
2016-06-17

Vårt diarienummer
2016-110-4103

Ert datum
2016-04-14

Er beteckning
U2016/01529/UH

Utbildningsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har beretts tillfälle att yttra sig över förslagen i ovanstående betänkande. CSN tillstyrker utredningens förslag om förbättrade villkor för doktorander och tydliggörande av karriärväg för forskare och lärare. CSN lämnar dock sammanfattningsvis följande synpunkter avseende utredningens förslag ur studiestödshänseende.

- Avseende förslaget om ändring i 3 kap. 25 § studiestödslagen anser CSN att det bör övervägas att behålla dagens lydelse av bestämmelsen. I annat fall bör övergångsbestämmelsen justeras så att det tydliggörs att de äldre bestämmelserna gäller för både dem som har och som har haft utbildningsbidrag.
- CSN föreslår att frågan om eventuella begränsningar avseende beviljningen av studiemedel för forskarstudier utreds.
- CSN föreslår att frågan om anställning av studiemedelsfinansierade forskarstudenter efter viss tid utreds.

4 Trygga villkor för doktorander

I betänkandet anges att i och med forskarutbildningsreformen 1998, som innebar skärpta krav på studiefinansiering vid antagningen av doktorander, så avskaffades i praktiken möjligheten att finansiera forskarstudier med studiemedel. CSN har inhämtat statistik som utvisar att under åren 2005-2015 beviljades studiemedel för forskarstudier i Sverige till mellan 16 och 92 personer årligen. CSN drar slutsatsen att möjligheterna att finansiera forskarstudier med studiemedel troligen också har påverkats av den studiestödslag som trädde i kraft 1 juli 2001, som bland annat innebär att studiemedel som längst kan lämnas under 240 veckor på eftergymnasial nivå. I genomsnitt hade de som beviljades studiemedel för forskarstudier under perioden 2012-2015 utnyttjat ca 104 veckor av sitt studiemedel innan forskarstudierna påbörjades.

Eventuella konsekvenser för studiemedel som finansieringsform med anledning av utbildningsbidragets försvinnande

CSN har även tagit fram uppgifter om forskarstuderande fördelade per svenskt lärosäte, ackumulerat antal under läsåren 2010/11 – 2014/15.

CSN Huvudkontoret

Postadress
851 82 Sundsvall

Telefon
060-18 60 00

Telefax
060-18 61 93

Webbadress
www.csn.se

Siffrorna avser unika personer. En person som har studiemedel för forskarutbildning under flera år räknas endast en gång i nedanstående tabell:

Antalet forskarstuderande per lärosäte, ackumulerat antal läsåren 2010/11 - 2014/15

Antal personer	Kvinnor	Män	Total
Chalmers tekniska högskola			"
Göteborgs universitet	6	3	9
Handelshögskolan	10	9	19
Högskolan i Borås			"
Karolinska Institutet	3	6	9
Kungliga Tekniska Högskolan			5
Linnéuniversitetet			"
Lunds universitet	3	6	9
Malmö högskola			"
Mittuniversitetet, Sundsvall			"
Stockholms universitet	7	4	11
Uppsala universitet			"
Total	36	33	69

Källa: CSN Data Warehouse. Uppgifterna är sekretessgranskade. Celler med färre än 3 förekomster har raderats och totalen ersatts med "

Det är förhållandevis få forskarstuderande som försörjer sig med studiemedel. För det fall utbildningsbidraget tas bort och reglerna om stipendiefinansiering ändras i skärpande riktning vill CSN påtala att det finns en risk för att fler forskarstuderande av olika anledningar tvingas söka studiemedel för sin finansiering. I sammanhanget kan påpekas att enligt betänkandet har Handelshögskolan i Stockholm inte använt utbildningsbidrag som finansieringsform sedan 2012, men detta lärosäte har nästan dubbelt så många doktorander med studiemedelsfinansiering som något av de övriga lärosätena i sammanställningen ovan.

Utredning av förbud mot studiemedel för forskarstudier

Betänkandet behandlar inte frågan om att införa ett hinder mot att bevilja studiemedel för forskarstudier. Eftersom studiemedel är den minst förmånliga formen av finansiering, mindre förmånlig än det utbildningsbidrag som föreslås avskaffas, torde det dock finnas anledning att utreda huruvida ett

förbud mot att lämna studiemedel för forskarstudier i Sverige respektive i utlandet skulle vara lämpligt. Upplysningsvis kan nämnas att läsåret 2014/15 hade 95 personer studiemedel för forskarstudier utomlands.

Anställning efter viss tid

Betänkandet behandlar inte frågan om anställning efter viss tid av de som bedriver forskarstudier med studiemedel som finansiering. De föreslagna ändringarna i högskoleförordningen, som rör exempelvis minimivillkor för stipendiater och anställning av stipendiater efter viss tid, behandlar inte övriga former av finansiering som är tillåten. Frågan om huruvida även studiemedelsfinansierade doktorander kan komma ifråga för anställning efter viss tid bör utredas.

Ändringar i studiestödslagen

I betänkandet föreslås ändringar i 3 kap. 25 § och 4 kap. 13 § studiestödslagen (1999:1395) samt införandet av en tillhörande övergångsbestämmelse.

I den nuvarande lydelsen av 3 kap. 25 § tredje stycket studiestödslagen står att studiemedel inte får lämnas för högskoleutbildning på forskarnivå om den studerande är eller har varit anställd som doktorand eller har eller har haft utbildningsbidrag för doktorander.

Genom ändringen i 3 kap. 25 § studiestödslagen tas hänvisningen till utbildningsbidraget bort. Med beaktande av att bestämmelserna i förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag föreslås gälla ända fram till utgången av juni 2022 för den som före den 1 juli 2017 fått utbildningsbidrag anser CSN dock att det bör övervägas att behålla 3 kap. 25 § i sin nuvarande lydelse. I annat fall kommer lagtexten under förhållandevis lång tid att innehålla svårästa bestämmelser och bli svårtillämpad. En oförändrad lydelse skulle tydliggöra att samordningsbestämmelsen i studiestödslagen även fortsättningsvis omfattar de fall då en studerande har eller har haft utbildningsbidrag.

Om emellertid förslaget till ändring vidhålls i 3 kap. 25 § studiestödslagen anser CSN att andra punkten i övergångsbestämmelsen bör justeras så att det tydliggörs att de äldre föreskrifterna gäller för både dem som har utbildningsbidrag och dem som har haft utbildningsbidrag för att säkerställa att innebörden av bestämmelsen inte ändras.

CSN föreslår därför följande lydelse av övergångsbestämmelsen:

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildningsbidrag för doktorander som lämnats senast den 30 juni 2022.

Beslut om detta remissvar har fattats av chefsjuristen Åke Svensson efter föredragning av verksjuristen Sara Ljung. I arbetet med remissvaret har även utredarna Joacim Strömblad och Karin Henning, samt verksjuristen Ulrika Åsemar deltagit.

Åke Svensson

Sara Ljung
Sara Ljung